

Горан Петрович

Ближен

00:53

Трябва да беше превалила полунощ, когато го сепна чукане. Жена му дори не се обърна. Вероятно сънуваше някъде далеч. Веднъж, по-рано, беше седнал до нея и наблюдаваше как се върти, как дълго не може да се пробуди, как с усилие пробива закоравялата ципа между двата свята и досущ като новородено неохотно отваря очи в този сега.

– Якове, миличък, да знаеш само колко далече бях – каза тогава глезено, като се протягаше, а под одеялото се подаваха нейните малки крачка.

– Не е ли лекомислено да предприемаш толкова дълъг път, като предварително знаеш, че ще си принудена да се върнеш? – попита той загрижено.

Или пък искаше да оправдае, да излъже себе си, в случай че изпита подобно желание...

00:59

Чукането се повтори. Стана, напипа филцовите си чехли, закопча горното копче на раираната си пижама, излезе от стаята, предпазливо мина по коридора и като въздъхна дълбоко, се спотаи точно до входната врата.

Не беше нужно дълго да се ослушва, чукането отново срамежливо се повтори. Двоумеше се дали да надникне, страхуваше се да не би човекът от другата страна да чуе вдигането на капачето на шпионката и после да се наложи да измисля начин как да се отърве от него, когато долови пресекуващ, умолителен гласец:

- Има ли някой тук?
- Има ли някой...
- Отворете...
- Моля ви, отворете.

И макар да не знаеше защо прави нещо толкова необмислено, той издърпа скърцащото резе. Свали дребното железце на стоманената верижка. Завъртя ключа в бравата, натисна хромираната дръжка, откряна вратата...

Слабата светлина от апартамента, предимно от десетината мигащи контролни лампички на различните електрически уреди, не беше достатъчна да разпръсне котилото на мрака. Все пак бързо видя на две крачки пред себе си прегърбен старец, облечен само с някаква риза, от онези без яки, дълги до коленете, с разпран подгъв, с избелял цвят. На краката си имаше половинки с развързани връзки, най-малко три номера поголеми.

– Толкова късно? – едва процеди Яков, само неопределената близост на чертите на лицето на посетителя му попречи да каже нещо по-грубо.

- Прощавайте... – старецът засрамено наведе глава.

01:07

– Добре... – понечи да прекрати безсмисленото стоене на вратата; студената нощ се мотаеше около голите глезени. – Каква беда ви води? Да не ви е прилошало?

– Не – въздъхна фигурата в ризата.

– Хайде, кажете... – подканяше го Яков.

– Аз, знаете ли, аз се...

– Какво? – попита Яков търпеливо. – Какво ви се е случило?

– Загубих се! – вдигна най-послед глава старецът. – Слязох, не мога да се ориентирам откъде и защо... Слязох и сега не мога да се върна...

Реши се. Прекрачи прага на апартамента. За да не събуди домашните, внимателно затвори вратата. Окуражен, мракът се втурна от стотици ъгли, оглозгвайки до призрачни сенки и бездруго слабите форми на виделината. Потърси електрическия ключ, но той само злокобно щракна – стълбищното осветление не работеше, живеещите от години не можеха да се споразумеят за смяната на изгорелия автомат. Единствената опора беше оберлихът, ако можеше да се нарече така пространството, което десетилетия наред се пълнеше с отпадъци, на вид по-старо и от сградата, която като че ли беше издигната около него.

– Не се притеснявайте – каза бавно, вероятно за да потисне колебанието си. – На кой етаж живеете?

– Казах ви... Не си спомням... – отговори старецът.

– А как се казвате?

– И това не зная, добри ми човече... Като че ли никога не съм притежавал собствено име... – почти захълца изгубилият се старец. – Прощавайте...

01:18

Не беше сигурен, че изпита съжаление. И все пак не можеше току-така да хлопне вратата. Впрочем, сякаш вече го беше виждал. Нямахте съмнение, че е от същия вход. Сега вече си спомни тези хлътнали гърди, щръкнали кости на ключицата, приведени рамене, въздълга, съвсем бяла, оплетена коса, този малко разводнен поглед... Утре със сигурност щяха да го упрекнат, че не е искал да помогне на съседа си, на всичко отгоре възрастен човек.

01:36

Отнякъде се усещаше течение. Разнасяше плесента на мазетата, вонята от лошо измитите качета за кисело зеле, застоялата миризма на тютюнев дим и пригответленията на вечерните манджи. На Яков му се дощя да се върне, за да си вземе жилетката. Но така само щеше да удължи тази неприятна история. Досещаше се кой живее на по-ниските етажи, а кой на по-високите от неговия. Не ги знаеше поименно. Въпросът беше дали някога се беше запознал с някой от тези хора? Вероятно да, но със сигурност е било много отдавна. Физиономиите им? Да, спомняше си някои лица. Обаждаше им се, когато се случеше във фойето на сградата. Едно от тях несъмнено принадлежеше и на този нещастник. Хвана го под ръка и тръгна наслуки...

Изкачвах се бавно. Чехлите му щрапаха. Развързаните обувки на стареца се спъваха в стъпалата. Мракът се изпълваше с неясен тропот.

– Нямате ключове. Значи, вратата е останала отворена... – забеляза, колкото да каже нещо.

01:51

Сам не знаеше защо, но на следващия етаж не се спряха. Старецът дишаше тежко. Може би въздишаше. Яков се питаше дали е прегърбен от годините, или по рождение носи това тежко бреме на гърба си. Сега му стана ясно, че изпитва съчувствие. Но защо трябваше да почука точно на неговата врата? Във входа има над стотина апартамента. Колко са етажите, не знае. Той живее на деветия. Онези, горните, не го интересуваха. Все пак подозираше, че сградата беше висока, твърде висока. На няколко пъти беше надстроявана. Съвременна Вавилонска кула. Отначало, така да се каже, смирено искаха съгласието на живеещите, а после никой нищо не ги питаше. Имаше нови пощенски кутии, преплетени метални скелета, разни очилати типове с нивелири и планове на прозрачносиня хартия, макари и кранове, псувни на майсторите, камари дъски за дограма, провиквания на дърводелци, водопроводчици и електротехници, бучици и буци хоросан, тръби с най-различни размери, желе за под формата на подкови и клинове, стърготини, наръчи остриета за оксигени, съборени гнезда, разпръснатата перушина, мъртви птици, казани с врящ катран, непрекъснато пристигаха нови камиони, хлътнали от арматура, панелни части и току-що излети монтажни форми за вътрешните стени...

Спътникът мълчеше. Само че дишаше доста силно. Като че ли целият се състоеше от нещо шумолящо...

На една от рамките на оберлихта липсваше стъкло. Яков остави стареца за момент. Заобикаляйки, провря глава и погледна. Грехота. Кухо като в дъбова хралупа. Вместо бяла сърцевина, редки трептения. На дъното – купища какво ли не.

02:15

Времето се губи. От балон в балон – безвъзвратно изтича. Би трябвало да си почива. А не да се катери в тъмното с клетника, безцелно да шляпа по стълбите, да се спъва в мръсни изтривалки, празни бутилки вино, кутии, щайги, развалени готварски печки, изтърбушени канапета и други натурии, изкарани на площадките. И в края на краищата, знае ли къде отиват? Възможно ли е този нещастник да няма никакви близки?

– Ха-джи-та-на-си-е-вич? – сричаше надписа на месинговата табелка.

Старецът сви рамене.

– Данило Ал. Видакович, заклет съдебен преводач – едва прочете на следващата врата.

Старецът поклати отрицателно глава.

– Маржик?

– Аврамович? Зорка и Светозар?

– Клашня? Служител?

– Сидор Исидорович?

– Мърсач?

– Шойка?

– С болка и тъга известяваме на роднини и приятели, че на...

– Траян – Трайче Трайкоски?

– Зечина?

– Jovan Forcan. Pensioner?

– Милин. Дипломиран хидроинженер?

– Любисавич, звъни веднъж продължително? Динич, звъни два пъти кратко?

– Острачанин?

– Голубан Кукумявката?

– 187?

– 188?

– Ваван?

– Петрович?

– Храме Томова Ракочевич?

– Вивот Юстина, вдовица?

– Запечатано въз основа на Решение 73829/1997 от следствените

органи на МВР?

– Бумбарашевич?

– Перушина?

– Грациела Савчич-Савчич, примадона на Народния театър?

– Райче?

– 204?

– Т. Kastelc? Pilot?

– „Квадратура“, агенция за търговия с недвижими имоти, покупко-продажби и замени, посредничество с осигурени правни гаранции?

– Речевич?

– Илич-Узеирбегович-Хорват?

Имена. Презимена. Професии. Имена. Презимена.

Имена.

Нищо.

02:49

Седнаха върху вързопи със стари вестници да си починат. Доколкото беше възможно, изучаваше лицето му черта по черта. Макар между веждите да нямаше никакви дивашки окосмявания, очите му бяха мътни, сякаш повече от столетие бдят над безбрежно море от нещастия и мъки. А отдалечавайки се от влажните очи, бръчките по челото, бузите и около устните като че ли не идваха от старостта, а от постоянен болезнен гърч. А когато вдигна дясната си ръка и бавно прекара дългите си пръсти през косата си, на Яков му се стори, че кожата на ръката на неговия спътник е млада, без лунички и гладка. Защо толкова дълго бе предпазлив, а сега толкова лесно повярва на този окаян непознат? И какви са тези прекалено дълги ръкави? Не са ли ризите в санаториума за душевноболни подобни на тази? Кой е този чудак? Какво всъщност иска той?

– Кой си ти? – почти извика Яков. Запитаният се сви, прегърби се още повече.

– Чуваш ли? Кой си ти? Кой? Отговори! – сграбчи го Яков за раменете.

– Ближен, за Бога... Ближен... – повтаряше изгубеният или в нощта се носеше отекващ, жален вопъл.

03:15

Продължиха. Вече нямаше означения на етажите.

Съдейки по разредената избена плесен, трябва да се бяха изкачили твърде нависоко. А може би затыпелите човешки сетива лъжат, представят въртенето в кръг за напредване.

Нищо не се променяше. Шуплестите врати на апартаментите изглеждаха еднакво. Звучите също.

... кошмарно бълнуване, сумтене и свирене на спящи хора...

... дълбоко въздишане и шляпане с крака на онези, които страдат от безсъние...

... жестоки семейни кавги...

... напразно звънене на телефони...

... плач на събудени, напикани деца...

... отчаяно дращене с нокти и душене на затворени, полудяващи кучета...

... препитване между студенти...

... приглушено хриптене на телевизори...

... сто, двеста, двеста и петдесет, триста, триста и десет, триста и двайсет – пресмятане на спестяванията, скрити за още по-лоши времена...

... виене на вълните на нереално далечните, чужди радиостанции...

... разкрасено, образно преразказване на случки от деня...

... чукане на закъснели любовници...

... шум в казанчетата на тоалетните.

Надписите и драсканиците по стените – също, безсмислено подобни. Дори по-горните галерии на оберлихта не се разклоняваха по-силно отколкото на приземния етаж.

Промяната се извършваше само някъде у Яков. С всяко преодоляно стъпало изпитваше все по-голяма близост. Не можеше да обясни, но позираше, беше почти сигурен, че без своя прегърбен спътник той щеше да се чувства изгубен.

03:41

Отгоре се чу щракане на брава. След това – гласове.

После започна да се шура светлина. Ослепителният сноп на батерията ги завари на площадката. Кой го беше насочил, не можеше да се види.

– Къде? – разбра Яков, след като новодошлите дълго разговаряха шепнешком.

– Горе... – започна той, жумейки, и млъкна, като се сети кое време на нощта е, какво има на себе си и с какво е облечен човекът до него.

Шепотът зад снопа светлина пак завърши с въпрос: – Търсите ли нещо? Да не сте се изгубили?

Вече свикнал с блясъка, Яков се обърна към човека до себе си. Стърчил се целият, свил се в дългата риза, кръстосал ръце под корема, ближният дишаше шумно и се вираше уплашено като уловено зверче.

– Не, не сме. Знаем къде отиваме! – отговори Яков, колкото се може по-решително, забелязвайки как страхът в очите на неговия спътник се превръща в благодарност.

– Нали виждаш, че са някакви скитници! Какви ли отрепки няма, би трябвало да заключваме входната врата... – ясно се открие един глас сред шепота.

– Мамка му, гърбавият ми е... нещо познат – надвика го друг.

– Я ги зарежи, ще закъснеем! Най-обикновени смотаняци. А вие, гледайте да не ви заварим, когато се върнем!

Докато не отминаха, държаха снопа срещу тях. Още известно време се чуваше как изчезват по долните етажи и всичко отново утихна.

04:12

Държаха се под ръка. Той безмълвно. Старецът мълчешком. А може би нямаше разлика.

Никой не проговори дори когато Яков се спъна и се поряза на разпърснатите счупени стъкла. Кръвта изпълваше дланта му, капеше между пръстите, маркираше пътека на правилни разстояния. Сякаш и той самият изпитваше болка, неговият спътник притискаше собствената си ръка на същото място. Кръвотечението спря. Раната заздравяваше, не мина много време и не можеше да се познае къде е била. Ако не бяха мътните следи на ръкава на пижамата, Яков можеше да се закълне, че всичко просто му се е сторило.

– Благодаря – обърна се той.

Фигурата с бялата коса тъжно проговори:

– За нищо.

04:34

Може би въздухът горе ги опияняваше. Несвикнал на свежестта, Яков усети виене на свят. Не помогна дори когато разкопча до половината копчетата на пижамата си. Все по-често залиташе, все повече губеше чувство за сигурност, накрая излезе, че старецът води него, а не обратното.

Съвзе се едва когато спътникът му се спря, наведе се леко, вдигна някакъв лист, за да го пречупи и стрие с върховете на пръстите си. Тръпчивата миризма събуждаше силата.

– Лимон, тук? – учуди се Яков.

– Лимон, Якове, изглежда сме близо... – гласеше отговорът.

Якове? Някой отдавна беше свалил табелката с името му от неговата врата. А може би той самият го беше направил. С една дума, беше останал само номерът на апартамента. От друга страна, не можеше да си спомни да беше казвал наскоро на някого как се казва...

Етажите се нижеха. Някъде времето сигурно имаше някакво значение, но те като че ли бяха извън него.

05:11

Така изневиделица се озоваха пред разбита, широко отворена врата. До развалената рамка имаше саксия с олеандър. До нея и друга – с лимон о дръвче. Вятърът леко галеше листата.

Проходът гледаше към свода. Това беше самият връх на сградата. Изходът към недовършения покрив. Изоставено скеле, профили и колена, неизползвани комини, макари с тел, разпръсната дограма, подпорки, ръждясали триони и сито за пясък, арматура, прогнили въжета, антени, антени, казан с втвърден катран...

Горе, на най-отдалечените разклонения се зазоряваше. Сезонът беше такъв, отдавна ще се е съмнало, а все още ще бъде мрачно.

Спътникът събу големите си обувки и каза:

– Сбогом... и благодаря... Всичко си спомних.

Беше някак кротко усмихнат. Приведен, докато минаваше през вратата, пътем се изправи, разгърси коса, смъкна ризата от раменете и гърба си и остана гол. Някъде на границата на зрителното поле шумното дишане се преливаше в шумолене на пера, гърбицата се разтваряше в чифт огромни криле.

Яков не искаше да излиза. Не искаше да вижда от тази височина каква е нощта долу. Докато се връщаше, докато слизаше обратно към утробата на сградата, повтаряше:

– Гледай да не се изгубиш, гледай да не се изгубиш...

Или това бяха думи на ближния, които отекваха дълбоко в него.

КРАЙ

© 2003 Горан Петровић
© 2005 Жела Георгиева, превод от сръбски

Горан Петровић
Ближњи, 2003

Сканиране, разпознаване и начална редакция: Вася Атанасова, 2009

Издание:

Горан Петровић, „Ближен“

Издаелство „Балкани“, София, 2005, ISBN 954-9446-15-8

Подбор и превод: Жела Георгиева

Горан Петровић, „Острво и околне приче“, 2002, „Ближњи“, 2003

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/10407>]